

Tikrųjų prekybos suklastotomis prekėmis maršrutų žemėlapis

Santrauka

Pratarmė

Globalizacija, prekybos lengvinimas ir didėjanti intelektinės nuosavybės ekonominė reikšmė yra ekonomikos augimo paskatos. Tačiau šios paskatos taip pat atvėrė naujas galimybes nusikaltėlių tinklams plėsti savo veiksmų, nemokamo intelektinės nuosavybės naudojimo ir prekybos maršrutų užtvindymo suklastotomis prekėmis apimtį ir mastą. Dėl to patiriama daug ekonominių nuostolių. Prekyba suklastotomis prekėmis ne tik stabdo ekonomikos augimą, bet ir kenkia geram valdymui, teisinei valstybei ir piliečių pasitikėjimui vyriausybėje, be to, tokia prekyba galiausiai gali kelti grėsmę politiniam stabilumui. Tam tikrais atvejais suklastotos prekės gali sukelti rimtų padarinių sveikatai, saugumui ir aplinkai.

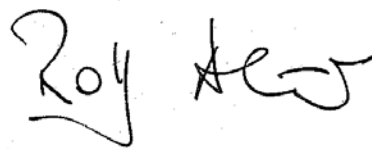
Tiksli informacija apie prekybos suklastotomis prekėmis maršrutus turi lemiamą reikšmę nustatant tikslingas ir veiksmingas šios problemos valdymo priemones. Sudėtingi prekybos suklastotomis prekėmis maršrutai gali būti sunkiai įveikiama kliūtis teisėsaugos institucijoms.

Labai džiaugiamės, kad dvi mūsų institucijos galėjo dirbti kartu, siekdamas išanalizuoti vienintelį tokį pasaulinių duomenų apie muitinėse areštuotas prekes rinkinį ir nustatyti prekybos suklastotomis prekėmis maršrutus. Taip pat esame dėkingi Pasaulio muitinių organizacijai, Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generaliniam direktoratui ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vidaus saugumo departamentui už pateiktus kokybiškus duomenis apie muitinėse areštuotas prekes, susijusias su intelektinės teisės pažeidimais.

Neabejojame, kad šis tyrimas bus labai naudingas siekiant perprasti prekybą suklastotomis ir piratinėmis prekėmis. Tikime, kad tai padės vyriausybėms parengti tikslingas politinio atsako priemones ir sustiprinti valdymo sistemas siekiant kovoti su šiuo reiškiniu.

António Campinos
EUIPO vykdomasis
direktorius

Rolf Alter
EBPO / GOV direktorius

Ižanga

Didėjanti prekių klastojimo ir piratavimo, ypač prekybos prekių klastotėmis, apimtis ir mastas yra pagrindiniai pasaulinės ekonomikos išbandymai, kuriuos vis dažniau lemia kuriamos inovacijos. Šios veiklos keliama ekonominė grėsmė slopina inovacijas ir stabdo ekonomikos augimą, o kartu sukelia vyriausybėms, įmonėms ir vartotojams neigiamų pasekmių, susijusių su sveikata, sauga ir saugumu. Organizuotos nusikalstamos grupės, gaunančios didelę naudą iš pelningų prekių klastojimo ir piratavimo operacijų, šioje veikloje atlieka vis svarbesnį vaidmenį.

Dabartinį tyrimą kartu atliko EBPO ir ES intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO), siekdamas suteikti politikos formuotojams patikimų empirinių duomenų apie šią grėsmę. Kaip matyti iš 2016 m. EBPO ir EUIPO ataskaitos „*Prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis. Poveikio ekonomikai žemėlapis*“, prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis 2013 m. sudarė iki 2,5 proc. pasaulinės prekybos, be to, ji buvo dar didesnė atsižvelgiant tik į ES rinką, kurioje tokia prekyba sudarė iki 5 proc. importo.

2016 m. atliktoje analizėje taip pat nustatyta, kad suklastotais ir piratiniais produktais prekiaujančios šalys dažnai juos siunčia naudodamos sudėtingus prekybos maršrutus. Siekiant papildyti minėtą analizę, šioje ataskaitoje nagrinėjamas suklastotų prekių kilmės pagal pramonės sektorių klausimas, šiuo tikslu nustatant šalis, kuriose gaminamos prekės ir kurios veikia kaip prekybos tranzito punktai.

Iš analizės matyti, kad Kinija yra pagrindinė suklastotų prekių gamintoja pagal visas analizuotas kategorijas, o Honkongas (Kinija), Jungtiniai Arabų Emyratai ir Singapūras yra pasauliniai prekybos suklastotomis prekėmis centrai. Analizė taip pat atskleidžia didelį regioninių ir su konkrečiais sektoriais susijusių veikimo būdų skaičių.

Ataskaita grindžiama dviem vienodai svarbiais politiniais nerimą keliančiais klausimais. Pirmas klausimas yra susijęs su nusikalstamumo ir neteisėtos prekybos veiklos poveikiu geram valdymui, visuomenės saugumui ir teisinei valstybei. Antras klausimas yra susijęs su neigiamu poveikiu, kurį prekyba klastotėmis turi teisėtam teisių turėtojų konkurenciniam pranašumui, taigi ir inovacijoms, užimtumui bei ilgalaikiam ekonomikos augimui.

EBPO šis tyrimas atliktas atsižvelgiant į Neteisėtos prekybos klastotėmis darbo grupės (TF-CIT) darbą, aukšto lygio rizikos forumo, kuriame daugiausia dėmesio skiriama įrodymais pagrįstiems tyrimams, veiklą ir pažangią analizę, kuria siekiama padėti politikos formuotojams išsiaiškinti ir suprasti pažeidžiamas rinkos vietas, naudojamas neteisėtai prekybai ir tampančias pažeidžiamomis būtent dėl tokios prekybos.

Ataskaitą parengė vyresnysis ekonomistas Piotras Stryszowski ir EBPO viešojo valdymo ir teritorinės plėtros direktorato ekonomistas Florence'as Mouradianas kartu su EUIPO Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centro ekonomistu Michałiu Kazimierzaku, prižiūrint EBPO konsultantui Stéphane'ui Jacobzone'ui ir EUIPO vyriausiajam ekonomistui Nathanui Wajzmanui. Autoriai dėkoja Peteriui Avery'ui (EBPO) už jo pastabas.

Autoriai nori padėkoti EBPO ekspertams, kurie pateikė naudingų žinių ir įžvalgų: Dominique'ui Guellecui, Przemysławui Kowalskiui ir Monikai Sztajerowskai. Autoriai taip pat dėkoja EBPO šalių narių ekspertams ir keletu seminarų bei praktinių užsiėmimų dalyviams už jų vertingą pagalbą. Ypač esame dėkingi Asratui Tesfayesusui iš JAV Patentų ir prekių ženklų tarnybos ir Nikolausui Thummui iš Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro.

EBPO sekretoriatas nori padėkoti Liv Gaunt, Fionai Hinchcliffe ir Andreai Uhrhammer už jų pagalbą atliekant redagavimo ir gamybos darbus.

Kiekybinė šio tyrimo dalis buvo pagrįsta gausia pasauline muitinės areštuotų prekių duomenų baze, prie kurios prieigą suteikė Pasaulio muitinių organizacija (PMO), ir regioniniais duomenimis, kuriuos pateikė Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas, JAV Muitinių ir sienos apsaugos agentūra bei JAV Imigracijos ir muitinės tarnyba. Autoriai dėkoja šioms institucijoms už jų pateiktus duomenis ir vertingą paramą.

Santrauka

Prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis yra pasaulinis reiškinys, kurio mastas ir apimtis didėja. Viena vertus, globalizacija, prekybos lengvinimas ir didėjanti intelektinės nuosavybės ekonominė reikšmė skatina ekonomikos augimą, kita vertus, tai atvėrė naujas galimybes nusikaltėlių tinklams plėsti savo veiksmų apimtį bei mastą ir sukėlė rimtų neigiamų pasekmių ekonomikai bei visuomenei. Prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis taip pat kenkia geram valdymui, teisei valstybei ir piliečių pasitikėjimui vyriausybe, be to, tokia prekyba galiausiai gali kelti grėsmę politiniam stabilumui.

Šalys, užsiimančios suklastotų ir piratinių produktų prekyba, dažnai siunčia produktus, kuriais pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, sudėtingais maršrutais ir naudoja daugybę tarpinių punktų. Tranzito punktai naudojami: i) dokumentų klastojimui palengvinti, siekiant nuslėpti pradinį siuntimo punktą, ii) kuriant suklastotų ir piratinių prekių paskirstymo centrus ir iii) siekiant perpakuoti prekes arba paženklinti jas naujomis etiketėmis. Be to, nors su suklastotų prekių importu dažniausiai kovoja vietos teisėsaugos institucijos, tranzitinės prekės dažnai nepatenka į šių institucijų kompetencijos sritį, o tai reiškia, kad jų sulaikymo tikimybė yra mažesnė.

Šiame tyrime įvertinami sudėtingi maršrutai, susiję su pasauline prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis. Svarbu pažymėti, kad ataskaitoje nurodytas aukštesnio lygio muitinėse areštuotų prekių rodiklis, taip pat aukštesni šalies, kaip suklastotų produktų šaltinio, įverčiai (t. y. GTRIC-e balai) nebūtinai reiškia, kad šalyje pagaminama daug suklastotų prekių. Šio tyrimo analizėje naudojamas statistinių duomenų filtrų rinkinys, kuris padeda išsamiau paaiškinti svarbių kilmės šalių vaidmenį. Joje įvardijami pagrindiniai gamybos ekonomikos sektoriai ir svarbiausi tranzito punktai atsižvelgiant į dešimt pagrindinių sektorių, kurie yra ypač pažeidžiami dėl klastojimo. Šiuose sektoriuose gaminamos įvairios intelektinės nuosavybės teisės apimančios, parduoti skirtos prekės, įkaitant paklausias vartojimo prekes, pvz., maisto produktus ar kosmetikos gaminius, „verslo verslui“ produktus, pvz., atsargines dalis ir kompiuterių mikroschemas. Bendra prekybos prekių klastotėmis šiuose sektoriuose vertė 2013 m. siekė 284 mlrd. JAV dolerių (2013 m. – 208 mlrd. EUR), o tai yra daugiau nei pusė bendros apskaičiuotos prekybos suklastotomis prekėmis vertės.

Iš analizės matyti, kad devyniose iš dešimties analizuotų kategorijų Kinijos Liaudies Respublika (toliau – Kinija) yra pagrindinė suklastotų prekių gamintoja. Be to, keletas Azijos šalių, įskaitant Indiją, Tailandą, Turkiją, Malaiziją, Pakistaną ir Vietnamą, yra svarbūs gamintojai įvairiuose sektoriuose, tačiau jų vaidmuo daug mažesnis, palyginti su Kinijos. Atrodo, kad Turkija yra svarbi gamintoja tam tikruose sektoriuose, pvz., odos gaminių, maisto produktų ir kosmetikos gaminių, kurie siunčiami į ES sausumos keliais.

Iš duomenų matyti, kad yra keletas prekybos klastotėmis tranzito punktų, įskaitant Honkongą (Kinija), Jungtinius Arabų Emyratus ir Singapūrą, kurie vykdo prekybą visoms analizuotoms produktų kategorijoms priklausančiomis suklastotomis prekėmis. Didelis kiekis suklastotų prekių atvežamas konteineriuose, vėliau šios prekės supakuojamos į nedidelius siuntinius ir siunčiamos paštu arba per skubių siuntų tarnybas.

Be to, veikia keletas svarbių regioninių tranzito punktų. Pavyzdžiui, keletas Artimųjų Rytų šalių (pvz., Jungtiniai Arabų Emyratai, Saudo Arabija ir Jemenas), yra svarbūs

tranzito punktai siunčiant suklastotas prekes į Afriką. Keturi tranzito punktai – Albanija, Egiptas, Marokas ir Ukraina – atlieka ypač svarbų vaidmenį perskirstant ES rinkai skirtas suklastotas prekes. Galiausiai Panama yra svarbus tranzito punktas vežant suklastotas prekes į Jungtines Amerikos Valstijas.

Iš duomenų taip pat matyti, kad mažos siuntos ir siuntiniai dažnai siunčiami įvairiais prekybos maršrutais, o tai atspindi mažėjančias pašto ir kurjerių siuntų išlaidas bei didėjančią interneto ir elektroninės prekybos svarbą tarptautinėje prekyboje. Siuntos, kuriose buvo mažiau nei dešimt daiktų, vidutiniškai sudarė apytiksliai 43 proc. visų siuntų.

Ši analizė gali būti naudinga rengiant atskirų vyriausybių ar regioninio arba pasaulinio lygmens politines diskusijas, kuriomis siekiama užkirsti kelią prekybai suklastotomis ir piratinėmis prekėmis, sumažinti ją arba nuo jos atgrasyti. Ji gali būti naudinga kuriant tikslingas politinio atsako priemones, kad būtų sustiprintos valdymo sistemos, kurių paskirtis – šalinti šią riziką. Ataskaitoje raginama atlikti išsamesnę veiksmingų vykdymo ir valdymo sistemų kūrimo toliau nurodytose trijose srityse analizę:

- laisvųjų prekybos zonų vaidmuo vykdant perkrovimą;
- klastočių aptikimo mažose siuntose problema;

ekonominiai kilmės šalių požymiai, įskaitant kiekybinį ryšį tarp klastojimo intensyvumo ir laisvos prekybos rodiklių, valdymo kokybės ir viešojo sektoriaus vientisumo.